

Van Gogh, Vincent (30.03.1853 Zundert - 29.07.1890 Auvers)

Deze lezing – oorspronkelijk dd. 07.10.15 - gaat over het impressionisme en hoe deze stijl zich verder ontwikkeld heeft. Zo komen we terecht bij van Gogh, die 125 jaar geleden overleed. We onderzoeken het kunstenaarschap van van Gogh, met de klemtoon naar zijn laatste kunstenaarsperiode. De periode waardoor hij extatisch in de ban geraakt van het licht van het Zuid-Frankrijk. We gaan na in hoeverre hier sprake is van een verderzetting van het impressionisme¹. Verder gaan we na in hoeverre van Gogh de loop van de kunstgeschiedenis beïnvloed heeft ...

Tevens de periode waarvoor hij misschien het best bekend/beroemd is. Hierbij spelen de vorige periodes een niet onaanzienlijke rol

Andere relevante vraagstellingen:

Wat kan er gezegd worden van zijn persoonlijkheid?

Is er sprake van nervositas cq. neurastenie? In hoeverre tijdsgebonden onrust?

Is er sprake van een zekere continuïteit van zijn ontwikkeling als schilder?

Behoort hij tot de oude garde van impressionisten en zo ja: waarin verschilt hij ervan?

In hoeverre heeft hij de (achteraf) expressionistische stijl beïnvloed?

Waarom verstonden beide broers elkaar zo goed?

Hoe is het oeuvre van van Gogh tot het grote publiek bekend cq. beroemd geworden?

En algemener:

Is van Gogh beïnvloed geweest door andere tijdsstromingen zoals bv. het Symbolisme, opkomst van opkomst van sterk technologische industrialisatie en de daarbij horende snelle maatschappij, bedreiging van mannelijkheid, verwijfde en psychisch labiele mannen?

En nog meer vragen:

[125 vragen aan het Van Gogh Museum - Van Gogh Museum ##](#)

http://radio.klara.be/radio/10_herbeluisteren.php## even naar beneden zoeken en je ziet portret van van Gogh; je kan klikken naar keuze uit het ABCDarium (H van Horta, N van Nuenen, Z van zonnebloemen enz.)

¹ Zie voor Impressionisme www.educ-art.info → cursusaanbod → beeldende kunst → impressionisme

EEN OVERZICHT naar

Jaar	lftd	woonplaatsen(21)	accenten	typeringen
↓	↓	↓	↓	↓
1853	0	Zundert	zwervend door natuur	begaafd, ontheemd; tekenleraar Huysmans
1869	16	Den Haag	kunsthandel Goupil	Haagse School: salon- en landschapsschilderen
1873	20	London	filiaal “	realisme (Millet, Breton); plattelandsleven / bijbel
1875	22	Parijs	idem	Barbizon
1876	23		ontslag	commercie ↔ geloof
		Engeland	lector	literatuur: erg gevarieerd! (autodidactisch)
1878	25	Borinage Cuesmes	zendeling	rauwe confrontatie; overtuiging tot tekenkunst ontstaat
1880	27	Brussel	studie	anatomie, perspectief enz. en
1881	28	Etten	studie; bij ouders	plattelandsleven naar Millet
1882	28	Den Haag	Sien! in de leer bij neef Mauve	techniek (Haagse School) én gevoelens
1883	30	Drente	vervoering landschap	De <i>aardappeleters</i> ↔ Theo
1884	31	Nuene	bij ouders	studeert verder autodidact
1885	32	Antwerpen (acad)	Rubens / Japan prentkunst	naar model, stadsgezichten, kleurrijker, professionalisatie
1886	33	Parijs	bij broer Theo (2 jr)	start impressionistisch; atelierwerk en kennis met ...
1888	35	Arles	extatisch; Gauguin	Gele Huis; moordend licht, expressiviteit ↑
1890	37	Auvers	dicht bij Theo	enorme productie 100?

https://www.levif.be/actualite/belgique/van-gogh-ne-au-borinage/article-normal-373063.html?cookie_check=1563637303 zie tekst p.21-22

Levensverloop:

- Uit bourgeois milieu én protestants: voorbeeldig religieus en dus vroomheid (alhoewel te veel volgens zijn vader!), zelfopoffering, dweepziek enz.
- Oom heeft galerie; in stamboom veel kunstenaars / pastoors
- Sukt van het een in het ander ... ellende
- Veel, allerlei teleurstellingen ↔ werkt vaak vol energie
- Loopt nogal vaak onverzorgd en tegelijk erg mager! Vogelverschrikker ... le fou ...

Persoonlijkheid:

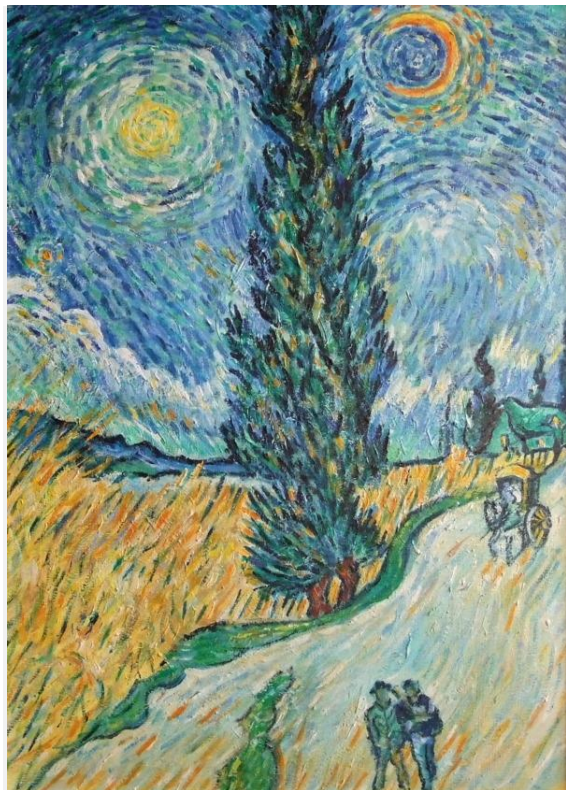
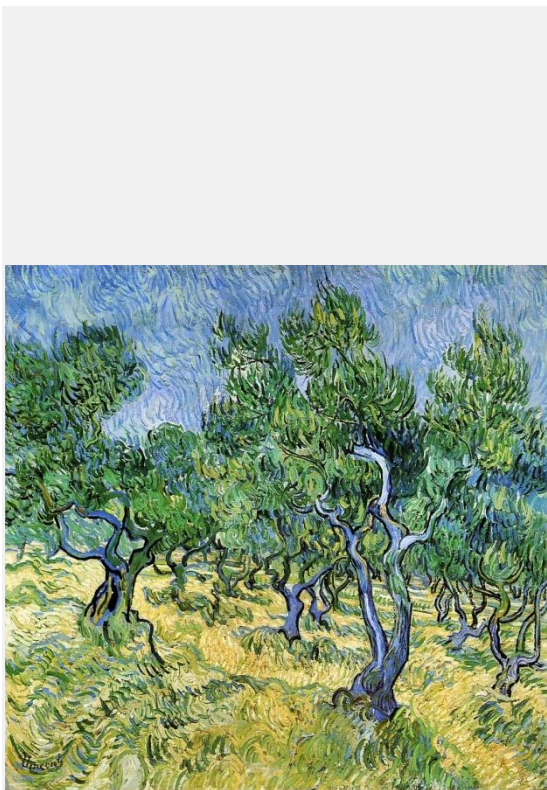
- Graag in afzondering; voelt zich vaak eenzaam
- Sterke religieuze overtuigingen: wil leven als kunstenaar wijden aan God cq. navolger van X-us: religieuze, mystieke boventoon tot het dweepzieke toe ↔ kerk had er moeite mee
- aldus missionarisrol: traditionele godsdienst verlicht modern bestaan niet; oplossing: kunst kan troosten
- casus: *stilleven met bijbel* [Stilleven met bijbel - Van Gogh Museum](#) 3-tal maanden na dood vader maart 1885
- Ook sociale pretentie
- Gekweld ik, zwaarmoedig
- Hartstochtelijk, gevoelige natuur ↔ soms ruw en rauw in z'n kunst
- Prikkelbaar, ongedurig, opvliegend, onstuimig, erg eigenwijs

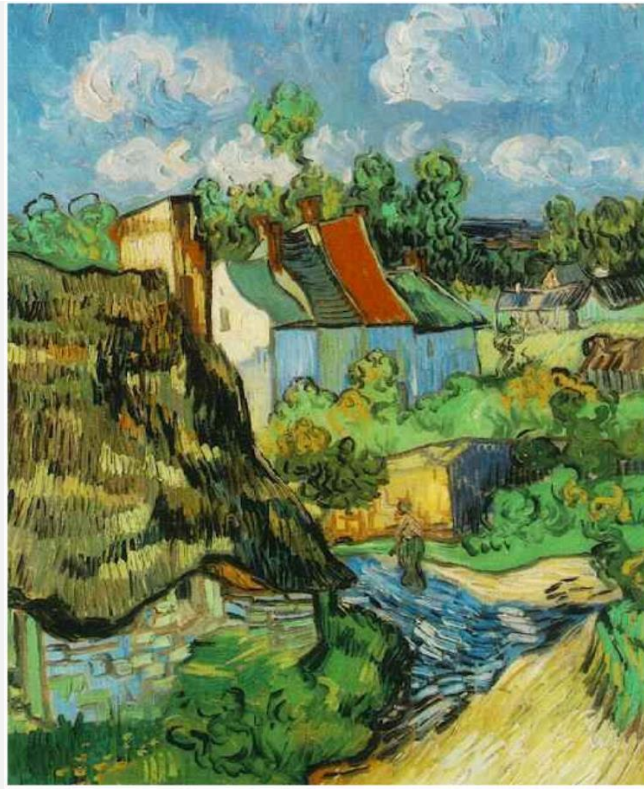
Aandoeningen cq. behandelingen: vooral laatste jaren

- Afsnijden oor
- Hallucinaties, paranoïde trekken,
- Saint-Rémy: na eten van olieverf en drinken van terpentijn (1889 e.v.)
- -OH

Kunstenaarsperikelen:

- (grotten)deels autodidact cq. veel niet afgeronde opleidingen her en der!
- Zowat 10 jaar geschilderd waarvan de 1e 6 jaar opleiding/oefening betrof
- tekent eerst donker en later licht kleurenpalet (impr.)
- inspiratie van de klassieken (o.m. Milet, leraars,) Japanse prenten, impressionisten (o.a. stippeltechniek Seurat naar streepjestechniek), natuur (o.m. trillend licht in Z)

Huizen in Auvers 1890

Hoe – waaraan herken je een van Gogh?

- Beeldopbouw:
 - o Beeldvlakken horizontaal cq. ▲ en dan
 - o Lijnen wijken uit en vloeien in elkaar over
 - o Dieptewerking via L-vooraan donker, naar centrum en hoge horizon en soms m.b.v. kleurencombinaties
- Kleurenopbouw:
 - o Complementaire kleuren variëren
- Verflagen:
 - o Dik, reliëfachtig
 - o Afwisseling stippen, strepen, vlakken
 - o Vitale bewegingen → dynamiek
- Contour:
 - o Omtreklijnen
 - o In < verflagen en omtreklijnen
- Kleurenrijkdom:
 - o Geven indruk (niet naturalistisch!)
 - o Contrast in en buiten
-

Verklaring van al die geconcentreerde kleurlijnen: extase, verwardheid, rebellerend, onbhagen, vertwijfeling, enerverend, psychische uitputting, enorme werkdrijf, nooit rust slechte voeding, -OH, enfin hij maakt zichzelf gek! En aanvaardt geen coaching ... Aldus beantwoordend aan kunstenaarsmythe, bohemien enz.

BRIEVEN e.a.:

- Meeste naar jongere broer Theo (sterke broederband sinds 1872)
- ± 820
- Belijdenisliteratuur, best spectaculair, soms pittig en vaak verwijzend naar zijn schilderijen
 - o Zoektocht naar zichzelf
 - o Geeft hartstochten weer; soms schreeuw naar aandacht
 - o Legt zijn methodes, technieken. praktijk uit
 - o Weergave mislukking én vooruitgang
 - o Weergave meest intieme innerlijke conflicten vs. esthetische visie
 - o Gekweld door sociale ongelijkheid en zondigheid wereld (monnik)
 - o Verantwoording waar ontvangen geld aan gespendeerd wordt
 - o Dagdagelijkse beslommingen, social talk (cfr. sms nu)
 - o Niets over dood van vader want familie tegen wonen bij moeder enz.
- Verder 1300 tekeningen (sensationeel), aquarellen, prenten en 850 schilderijen

[https://nl.wikipedia.org/wiki/Theo_van_Gogh_\(kunsthandelaar\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Theo_van_Gogh_(kunsthandelaar))

en klik verder Andries Bongers en Johanna Bongers (zorgt voor nalatenschap en verspreiding van Vincent's werk en brieven) -Wikipedia vertelt dat Theo's levenseinde bijna net zo dramatisch is geweest als dat van zijn broer Vincent maar geen zelfmoord.

[Theo van Gogh - Wikipedia, the free encyclopedia](#)

nog niet uitgewerkt!

[Johanna van Gogh-Bongers - Wikipedia, the free encyclopedia](#)

PARIJS 1886 e.v.:

doorbraak ...én Theo ziet gaandeweg in hem hoop ...

- veel contacten en leven met de ons bekende impressionisten. Père Tanguy en weg van Japanse prenten (heldere kleuren, sterke contouren én onschuldig, doelbewust, natuurbewust volk, harmonieus, zorgzaam)
- eigen schilderij: palet lichter en penseelvoering lossier en later: pointillisme en nu dus veel meer geel, rood, blauw, groen vs. sombere tinten;
- oefent veel: zo'n 27 zelfportretten, veel stillevenbloemen enz. heeft het echt gevonden in de techniek en de kleuren van het (post)-impressionisme;
- heeft moeite dat avant-gardisten zoveel ruzie met elkaar maken (hokjesgeest) i.p.v. samen te ijveren voor doorbraak bij het grote publiek ↔ zelf blijft hij eigenwijs, a-sociaal, niet de sympathiekste noch de beste schilder en toch aanaard in het milieu maar zijn stijl blijft authentiek richting (post)-impressionisme
- druk leven: verzwakt hem; is Parijs stilaan moe, zoekt rust in ... warmere oorden, dus naar de Provence en wel Arles e.a.
- wou elders nieuwe artistieke visie neerzetten en een kunstenaarsgemeenschap

ARLES: 20.02.1888 en ook Saint-Rémy (tezamen 2 jaar)

- Seizoensschilderingen (P.B.): boomgaarden ~ Japan → *Bloeiend Perenboompje* e.a.
- Korenvelden, irissen, olijfgaarden, cipressen: *De maaier*, *De zaaier* (sterk brandende Provençaalse zon én symbool van hergeboorte net zoals Vincent die ideeën zaait!) *Cipressen*, *De sterrennacht* enz.

- Ook *Zonnebloemen*, metafoor van toewijding, devotie: richt zich naar de zon = X-us = Licht en later ook als bewondering voor Gauguin; worden expressiever
- Kopieën naar Millet, Delacroix, Rembrandt
- Doeken lijken door hitte geteisterd
- Visie: vanuit (licht)geluksroes maar ook psychologische als morele drijfveer
- Laatste werk *Tuin van Daubigny* en niet *Korenveld met kraaien*;

En/maar

- Koortsachtig, bezeten
- Visionaire extase (cfr. *De sterrennacht*)
- Psychiatrisch: hallucinaties, aanvallen van wanhoop, drankprobleem (opname Saint-Rémy: vermoeden van manische depressie, epilepsie)
- Reputatie stijgt: tentoonstellingen en enige verkoop (2)
-
-

Artistieke relatie met Gauguin:

- Kenden mekaar reeds eerder door brieven enz.
- Gauguin van 23.10-23.12.1888 in Arles
- Casus: schilderen elk *Allée des Tombeaux* erg verschillend
<http://www.telegraph.co.uk/culture/theatre/4180551/Nine-weeks-that-changed-art-for-ever.html>
- sterk verschillende ideeën en persoonlijkheden: ze beleren elkaar nogal wat, veel gesprekken die op discussies uitlopen; nogal dikke ego's!
- kunstvisies Gauguin: schildert op herinnering en verbeelding ↔ van Gogh schildert op het onmiddellijke zien, ter plaatse dus en directe expressie
- Arles loopt uit op 'ramp'... linkeroor!
- Opedane ervaring wel determinerend

FINALE 1889

- 07.01.89 ontslag uit ziekenhuis
- Meteen aan het werk!
- Interpreteert verblijf en vertrek Gauguin
- Paranoïde ideeën: opname begin 02.89
- Naar instituut Saint-Rémy: diagnose epilepsie, kan moeilijk tot niet werken
- Verlaat Saint-Rémy begin 01.1890
- 22.02 instorting
- 17.04 te Auvers (bij Parijs) op aanraden van Theo en contact met dr. Gachet
- Geeft 17.07 te kennen dat hij zich goed voelt
- 29.07 overlijden (zelfdoding in vraag door nieuw onderzoek!?)
-
- 1901: 1e retrospectieve Parijs

Aannames:

- Laatste jaren hebben kunstgeschiedenis gewijzigd
- Vele kunstenaars en stijlrichtingen beïnvloed, wel steeds verschillend
- Fauvisten (Matisse, Derain, Vlaminck e.a.) zuivere, veel kleurenrijkdom, deformatie, expressieve eenvoud van de lijn
- Hefboom naar expressionisme
- *Die Brücke*: gevoelsuitbarsting, kleur- en penseelgebruik, deformatie

- Bacon schildert meerdere variaties op werk van van Gogh o.m. *De schilder op weg naar zijn werk* [De schilder op weg naar.... - Bloggen.be](#)
- Wat met Kandinsky, Warhol, Bacon, Pollock e.a. zonder van Gogh???
- **Conclusie:** met van Gogh's schilderkunst begon de moderne kunst?

Casus:

Kritieken n.a.v. tentoonstelling van 'postimpressionisten' in 1910, met o.m. Roger Fry

Van Gogh:

- Rauwe emotionele rationaliteit
- Waanbeelden van een volmaakte gek

Cézanne:

- Semi-abstracte grootsheid
- Steriele geometrie, onmannelijk

Gauguin:

- Primitieve sensualiteit
- Grove onbeschaamdheid

e.v.:

- Hysterisch geklieder
- Ontoelaatbare grofheden
- Kinderlijke rotzooi
- Weerzinwekkende afwijkingen
- Morbide zieke geesten
- Laagste degradatie van kunst
- Aanval op de mooie, ware en heilige beschaving

01.1890 Les Vingts succes en 1 werk verkocht!

05.1890 Salon Indépendants: gebombardeerd tot beroemdheid wegens z'n enorme uitdrukingskracht en heftig temperament en Monet verklaart dat de schilderijen van Vincent de beste zijn ...

[http://www.zazzle.be/arbeider en boer die aardappels 1884 planten briefkaart-239646955730254819?lang=nl](http://www.zazzle.be/arbeider+en+boer+die+aardappels+1884+planten+briefkaart-239646955730254819?lang=nl) aardappelen poten 1884 p21

<http://www.vangoghmuseum.nl/nl/collectie/d0081V1962> wever bij een open raam 1885 p19

<http://www.vangoghmuseum.nl/nl/zoeken/collectie?q=&artist=Vincent+van+Gogh&place=Nuenen&genre=boerenleven> vóór 1885-6

[Lijst van schilderijen van Vincent van Gogh - Wikipedia](#)

[https://nl.wikipedia.org/wiki/Lijst van schilderijen van Vincent van Gogh](https://nl.wikipedia.org/wiki/Lijst_van_schilderijen_van_Vincent_van_Gogh)

- 12:23 JONATAHN RICHMEN - VINCENT VAN GOGH RADIO 1.07.07.17
- 12:24 DON MCCLEAN - VINCENT
- 12:33 JONATAHN RICHMEN VINCENT VAN GOGH
- 12:50 THINK OF ONE - PALETO

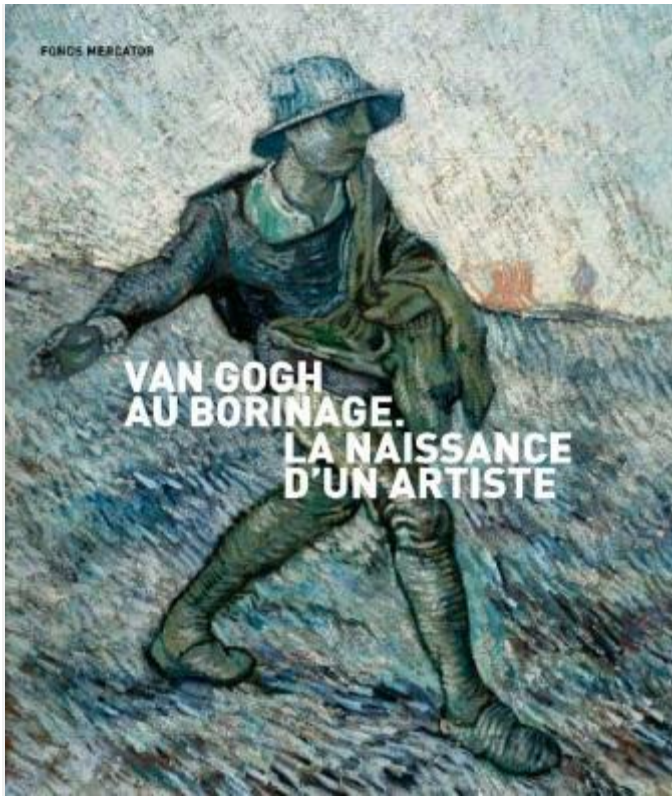
12:57 EELS - A DAISY THROUGH CONCRETE

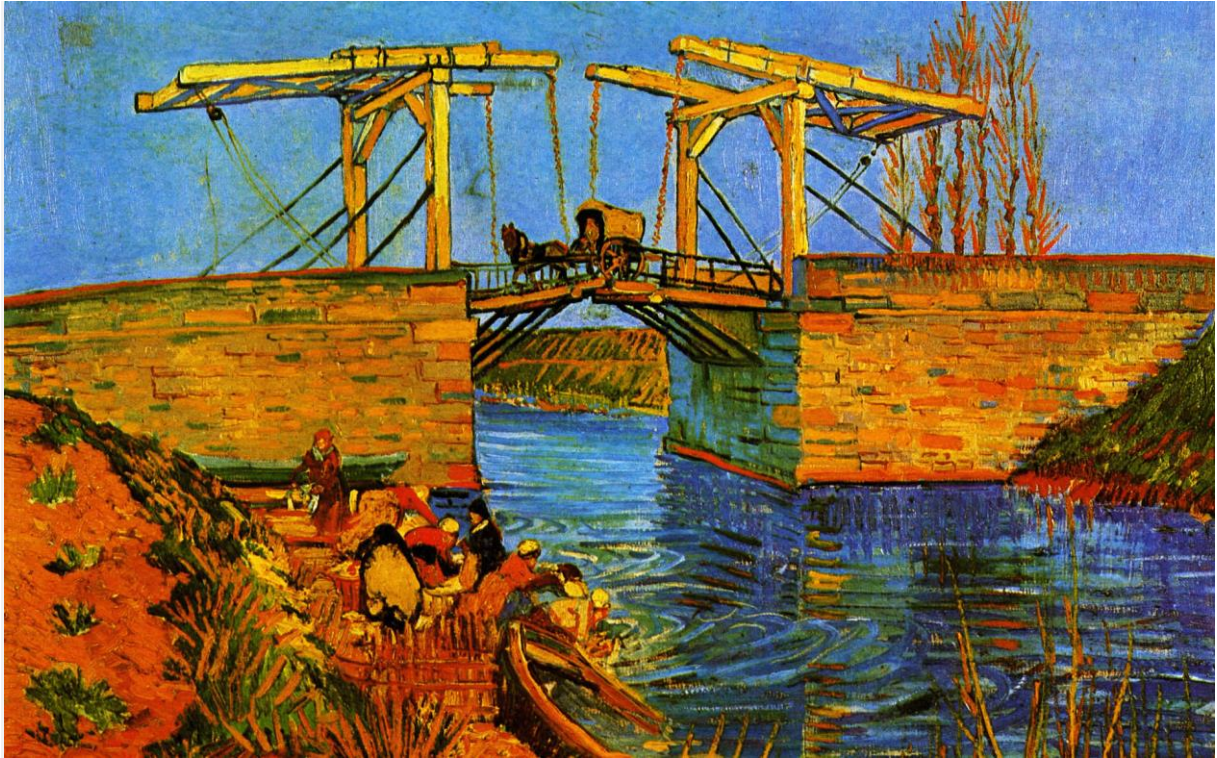

- Naar Millet Angelus du soir → réalisme 1880
- Tekening in kleur

Volg de filosofie van Merleau Ponty toen hij voor het eerst het stilleven met schoenen van Vincent van Gogh zag en opging in een totaal andere wereld, een wereld die los staat van de afbeelding, los van de verbeelding. De perceptie, de waarneming krijgt hierbij een eigen actieve dimensie en creëert een persoonlijke wereld.

Brug van Langlois met wasvrouwen 1888

- Meer kleur
-

Oogstlandschap (La Crau – Arles) 1888

De Oogst

- Indrukwekkend geel zomers vergezicht
- Dus veel geeltinten tot oranje ~ lila
- Velden gescheiden door fijne omtreklijnen
- Glanzend lichtpaars
- Indruk van ingetogen werkdag
- In extase van Provençaalse zon: Licht van het Zuiden
- Wil impressionisme en pointillisme overtreffen
-

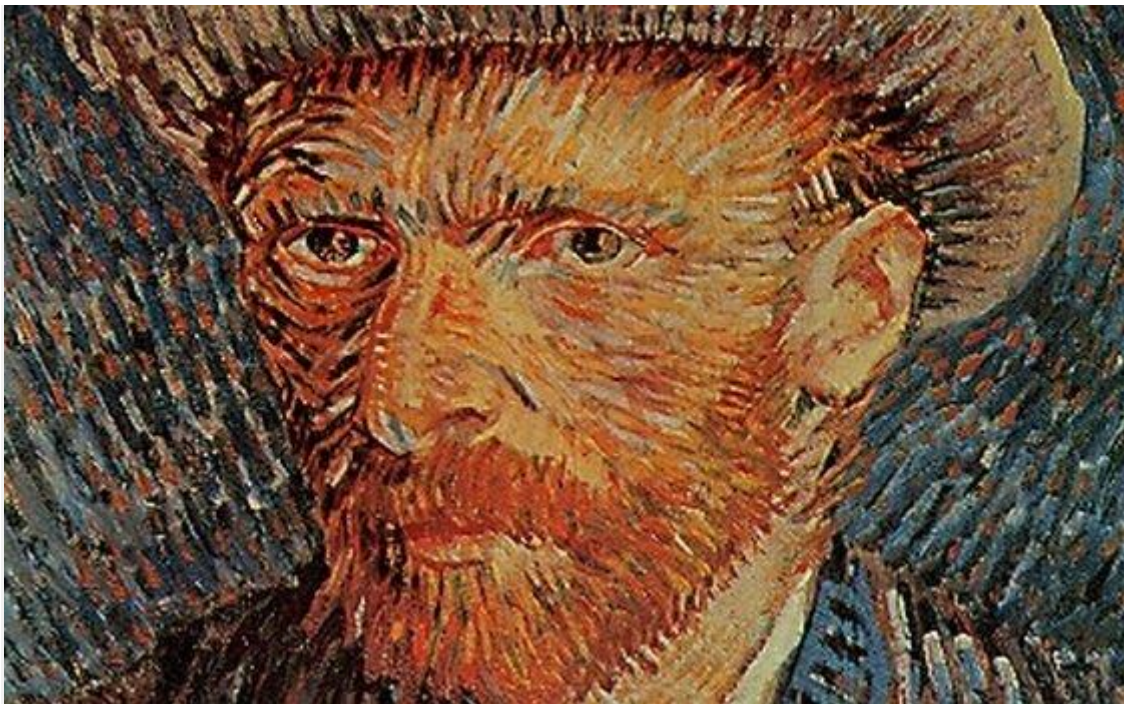
1889 de sterrennacht

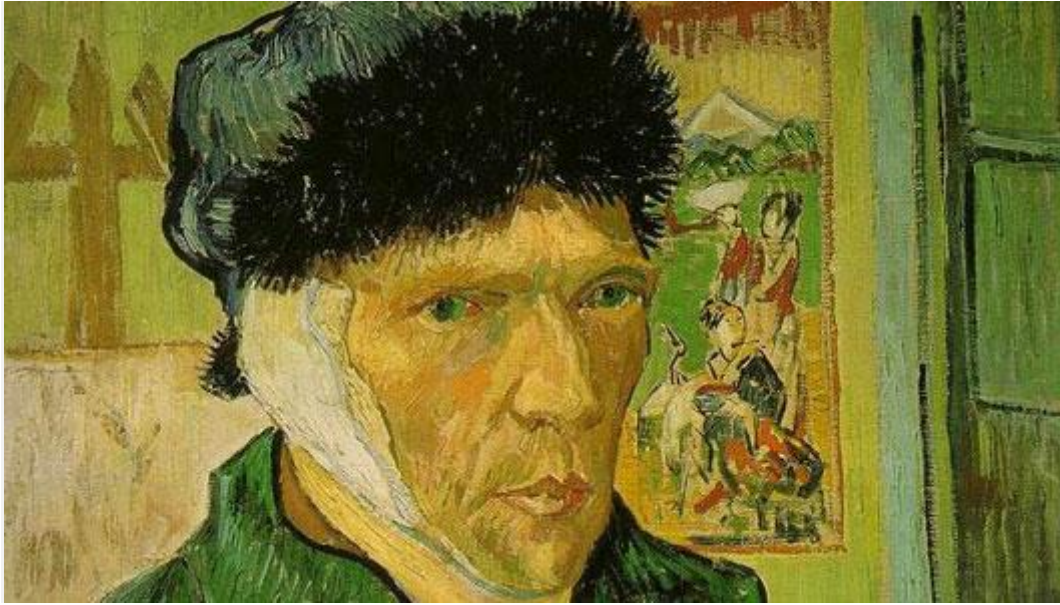
1888 (parabel van) de Zaaier

1888 Korenveld met kraaien A'dam

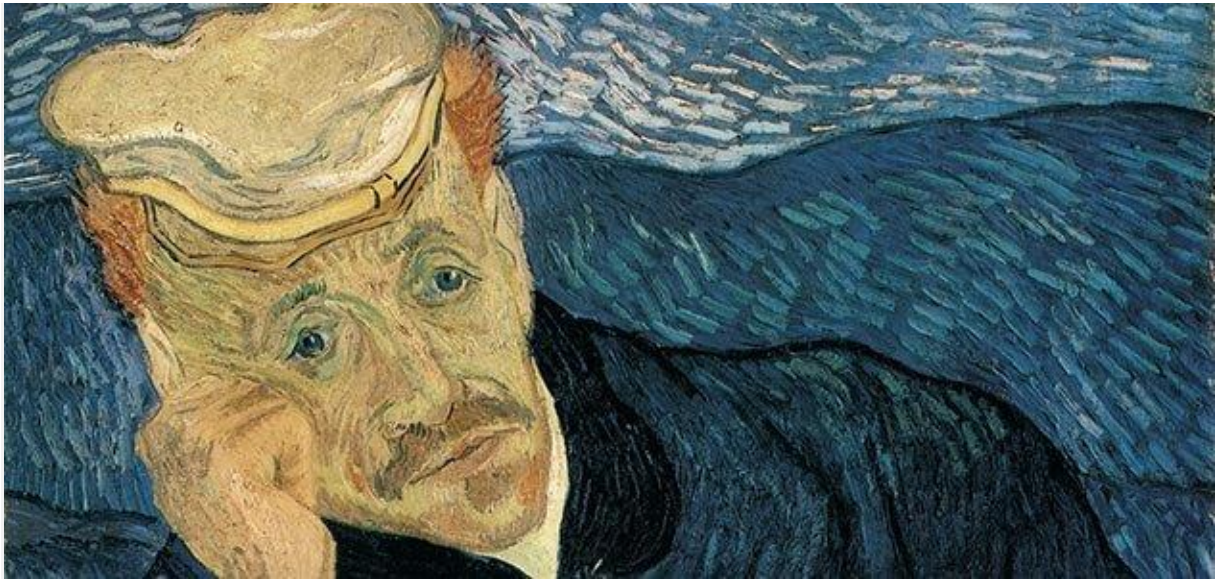
1887-1888 e.v. nog 1888, 1889

1889,01. Zelfportret met verbonden oor

1888 Portret Joseph Roulin Arles

1890 Portret van dr. Gachet

1e versie

privécollectie

2e versie

Musée d'Orsay